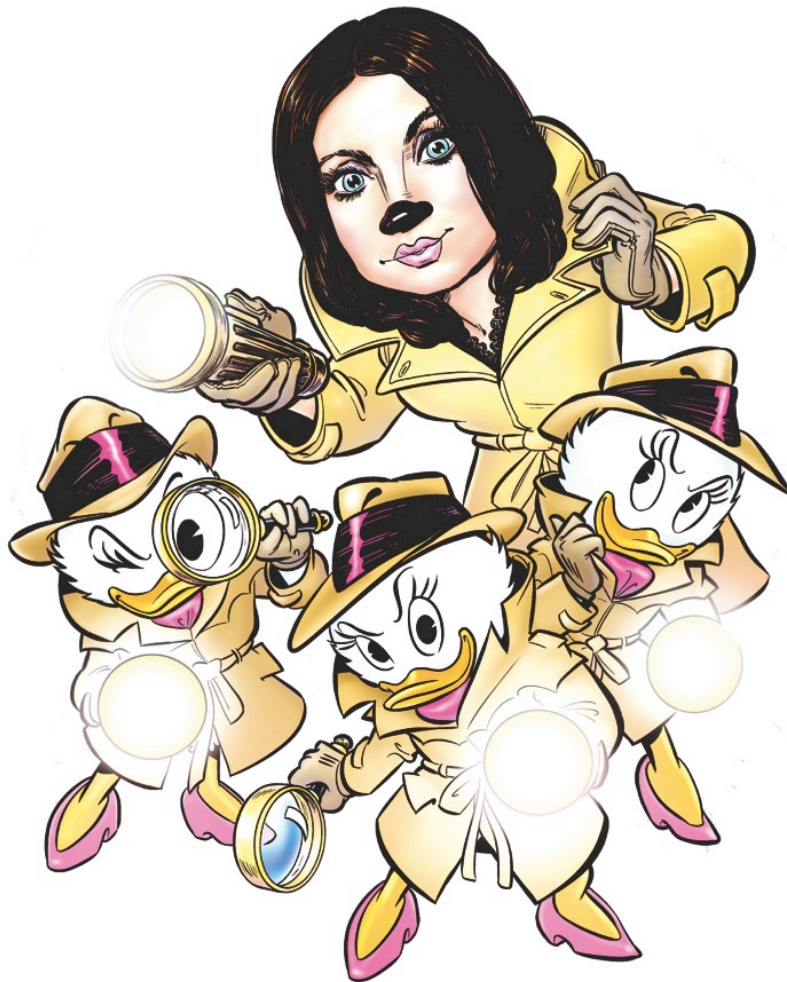

Lektionsplanering för:

Kalle Ankas och Camilla Läckbergs Deckarskola

Introduktion

Som en förberedelse till Kalle Ankas och Camilla Läckbergs deckarskola behöver eleverna förstå en berättande text innan de själv kan skriva en egen deckare. Därför har vi tagit fram olika moment som tränar detta. Hoppas att vi med dessa lektioner kan inspirera dig i ditt arbete med berättande text!

Med hopp om mycket spänning och ett lustfyllt lärande!

Linda Sikström och Jenny Esbjörnsdotter Karlsson

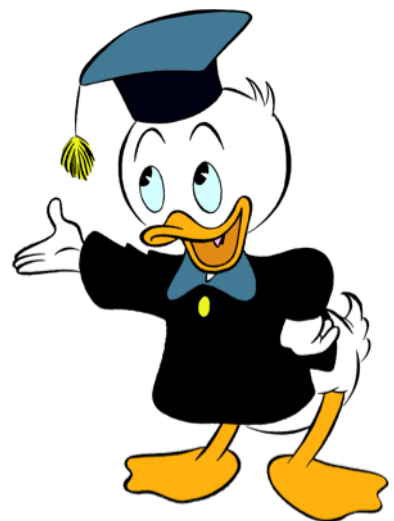

Innehåll

sid 3	Cirkelmodellen
sid 4	Deckarskolan och LGR11
sid 5	Lektionsupplägg "Stölden i kölden"

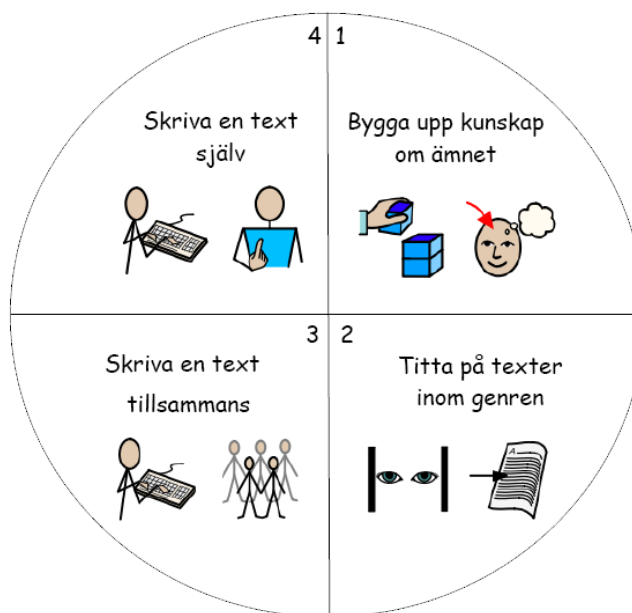
Bilagor

- Stölden i kölden, Kalle Anka & C:o nr 9, 2018
- Camilla Läckbergs deckarskola
- Stödstruktur

Cirkelmodellen

När vi planerar vår undervisning utgår vi från Cirkelmodellen som är en strukturerad undervisningsmetod och en del av Genrepedagogiken. Genrepedagogik är en metod som används framgångsrikt i språkundervisning i många länder, även i Sverige. Du kan läsa mer om Cirkelmodellen och Genrepedagogik i *Låt språket bära* (Johansson, B. Sandell Ring, A. 2015), *Stärk språket stärk lärandet* (Gibbons, P. 2016) och i *Att undervisa nyanlända: metoder, reflektioner och erfarenheter* (Kaya, A. 2016). Vi tycker att Cirkelmodellen är en modell som ger rätt förutsättningar för lärande och ger synligt resultat för såväl elever som lärare.

Av leg. logoped Mia Moberg med bilder från Widgitsymboler © Widgit Software/Hargdata 2016

Cirkelmodellen består av fyra faser. Fas ett innebär att bygga upp kunskap om det aktuella ämnesområdet tillsammans med eleverna och startar med att ta reda på elevernas förkunskaper. Detta för att få veta var eleverna befinner sig kunskapsmässigt inom ämnesområdet. I den här fasen handlar det om att boosta eleverna med så mycket fakta i ämnet som möjligt. Det handlar om att tala, lyssna och läsa. Vi samtalar om ämnesspecifika begrepp, vi tar reda på elevernas frågeställningar samt läser och diskuterar olika typer av texter. Fas ett är viktig, det är i denna fas som grunden läggs till hur väl eleverna ska lyckas i resterande faser. Fas två i Cirkelmodellen behandlar texters olika syften. I denna fas studerar lärare och elever texters uppbyggnad och vilka typiska drag de har. Olika texter jämförs inom genren och texterna bearbetas på olika

sätt innan det är dags att gå över till fas tre. I fas tre författas texterna gemensamt av lärare och elever. Eleverna formulerar texterna muntligt och läraren skriver, modellerar och stöttar under tiden med fokus på innehåll, språk, stavning och interpunktion för att få en färdig text. I den sista fasen, fas fyra, ska eleverna på egen hand skriva texter.

Av erfarenhet vet vi att efter Cirkelmodellens tre första faser har eleverna fått inspiration att skriva egna texter och det har skapats förutsättningar för att eleverna ska kunna skriva texter på egen hand.

Deckarskolan och LGR11

Lektionerna fokuserar på att utveckla skrivförmåga och elevers förståelse kring hur en berättande text är uppbyggd. Lektionerna är kopplade till Lgr 11 och kunskapskraven i ämnet Svenska (Skolverket, 2011, reviderad 2016). *Undervisningen i ämnet svenska ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om det svenska språket. Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Det innebär att eleverna genom undervisningen ska ges möjlighet att utveckla språket för att tänka, kommunicera och lära.* (Lgr 11, Skolverket, 2011, reviderad 2016). I kunskapskravet i ämnet Svenska för år 6 ska eleverna kunna:

*Eleven kan skriva olika slags texter med **tydligt** innehåll, **väl** fungerande struktur och viss språklig variation. I enkla texter kan eleven använda grundläggande regler för stavning, skiljetecken och språkriktighet på ett **väl** fungerande sätt. De berättande texter eleverna skriver innehåller **välutvecklade** gestaltande beskrivningar och **välutvecklad** handling.*

Lektionsupplägg för: *Stölden i kölden*

Berättande text

För att eleverna ska kunna skriva en berättelse måste de ha en förståelse för den berättande textens struktur. Eleverna behöver få möjlighet att utforska berättande texter på olika sätt och i olika moment.

Pass 1

Starta lektionen med att gå igenom lektionens syfte och mål.

Börja med att arbeta med frågan: Vad är en berättande text för något? Ett enkelt sätt för att alla elever ska komma till tals är att använda interaktionsmodellen EPA.

- E - varje elev tänker själv under
- P - Eleverna pratar i par om sina tankar
- A - Elevernas tankar lyfts i storgrupp

Fortsätt med att introducera hur en berättande text är uppbyggd:

- orientering (synopsis) (var? när? vem?)
- händelse
- problem/komplikation (ett problem uppstår)
- händelser (händelser kring problemet, en eller flera)
- lösning (problemet blir löst)
- avslutning (Hur gick det efter att problemet blivit löst?)

Högläs serien Kicki, Pippi & Titti - Stölden i kölden (se bilaga "Stölden i kölden") gemensamt med eleverna. Du kan med fördel använda dig av en projektor så texten blir väl synlig för alla elever. Efter högläsningen ska eleverna tillsammans med dig hitta de olika delarna för en berättande text i serien.

Så här har vi identifierat de olika delarna i serien:

Orientering (synopsis) - Ankeborg, sen eftermiddag/kvällstid under vinter, Kicki, Pippi, Titti, Tant Kajsa

Händelse - mystisk skåpbil

Problem/Komplikation- Tant Kajsa har haft inbrott

Händelser - Kicki, Pippi & Titti hittar ett rött strå, fingeravtryck, går till grannen

Lösningen - Kicki, Pippi & Titti hittar brottslingen

Avslutning - Djurskötaren hämtar brottslingen och Kicki, Pippi & Titti får något att berätta om i skolan

Pass 2

Inled med att presentera lektionens mål och syfte. Gör sedan en tillbakablick på föregående lektion för att repetera den berättande textens struktur.

Låt eleverna arbeta i par med att identifiera de olika delarna i en berättande text även i andra serier. än vid förra tillfället. När eleverna har identifierat de olika delarna kan paren redovisa för varandra.

Denna lektion kan behövas repeteras vid fler tillfällen för att ge eleverna möjlighet att lära sig hitta och förstå de olika delarna.

Pass 3

Inled som vanligt med att presentera mål och syfte för lektionen. Gör en tillbakablick på föregående lektion för att repetera arbetet vid denna lektion.

På denna lektion ska eleverna skriva en text utifrån ett givet innehåll. Texten ska ha en tydlig inledning, handling och avslutning kopplat till den berättande textens struktur.

Inför lektionen behöver du ha förberett en stödstruktur med det givna innehållet. Eleverna ska använda stödstrukturen för att träna på att skriva en berättande text. Se bilaga "Stödstruktur" och nedan exempel:

Orientering (synopsis):

Vem: Du och en kompis

Var: Skogen

När: Höstnatt

Händelse: Övernattning

Problem/komplikation: Ett skrik

Händelse 1: Det regnar

Händelse 2: Upptäcksfärd

Händelse 3: Spår

Lösning: Grävling

Avslutning: Varm choklad

Eleverna ska nu i par skriva en berättelse med hjälp av stödstrukturen och rita en bild till texten. Låt paren läsa upp sina texter för varandra.

Samla in elevernas texter.

Pass 4

Inled med att presentera mål och syfte för lektionen. Gör en tillbakablick på föregående lektion för att repetera arbetet vid denna lektion.

När eleverna är bekanta med den berättande textens struktur är det dags att träna på hur man kan göra texten mer målande och intressant. Ett sätt kan vara att beskriva deltagarna i texten så att den som läser texten kan skapa bilder i sin tanke av hur deltagarna ser ut. Precis som tidigare är det viktigt att du som lärare modellerar först dvs gör övningen först tillsammans med eleverna innan de ska klara det på egen hand.

Presentera olika substantiv på tavlan som ni tillsammans ska bygga en mening kring genom att beskriva ordet t.ex. bil, prinsessa, deckare...

Ex. Det var en gång en prinsessa.

Det var en gång en vacker prinsessa med ett långt böljande hår.

Mening nr 2 i exemplet ovan blir mer målande eftersom vi använder framförställt ord och efterställt ord för att beskriva substantivet.

När ni tillsammans har byggt ut några meningar genom modellering är det dags för eleverna att prova själv. Dela ut en lista med olika substantiv som ska byggas ut till målande och mer spännande meningar. När alla

har tränat på att skriva sina meningar kan eleverna få läsa upp förslagsvis 1-2 meningar som de har skrivit för varandra.

Pass 5

I detta pass ska eleverna parvis planera en egen deckare utifrån stödstrukturen för en berättelse.

Pass 6

Nu är det dags att skriva deckare på egen hand! Använd stödstrukturen och ta hjälp av Camilla Läckbergs Deckarskola (bilaga "Camilla Läckbergs deckarskola").

CAMILLA LÄCKBERGS DECKARSKOLA

Camilla Läckberg är en av Sveriges mest lästa författare och hennes böcker har sålt i 20 miljoner exemplar i nära 60 länder. Enligt henne kan alla skriva deckare. Allt du behöver är rätt verktyg, hårt arbete och en gnutta fantasi. Häng med i Camillas deckarskola och bli en riktig detektiv!

HANTVERKET

Det finns fem regler som hjälper till att skapa den rätta deckarkänslan:

1. Alla **ledtrådar** behöver göras tillgängliga för läsaren.
2. Mördaren måste introduceras **tidigt** i boken.
3. Brottet ska vara **allvarligt**. Ingen vill läsa en bok om någon som stulit Olssons tulpaner.
4. Läsaren ska aktivt kunna **söka lösningen** och hitta på egna teorier.
5. Det bör finnas ett **känt antal misstänkta** och mördaren ska finnas bland dem.

Börja med att skriva en synopsis

En synopsis är en kort text som berättar handlingen i boken och presenterar de viktigaste karaktärerna.

Vem är mördaren?
Varför mördade han/hon?
Hur mördade han/hon?
När mördade han/hon?

SPÄNNINGEN

Det finns många olika knep för att skapa spänning:

Byt yttre miljö

Yttre miljö kan till exempel vara en **ort**, ett **land** eller en **stad**. Karaktärerna bo på ett ställe, och vissa på ett helt annat. – använd din fantasi!

Byt inre miljö

Inre miljö är det som vi har inom oss: **tankar**, **funderingar**, **önskan**. Inre miljön kan du variera genom att varva personer vartannat.

Lägg ut falska ledtrådar

Falska ledtrådar är till för att riktiga läsarens misstankar om vem som är mördaren. Rakt är som verkar helt oskyldig. Då kommer läsaren att se på personen som om den är oskyldig person avslöjas med att ha ljugit om sitt eget liv. Men egentligen har han inget med mordet att göra, utan bara en liten del av sanningen.

Ha flera misstänkta

Se till att det finns flera personer i historien som kan vara mördaren. Motivet räknar man som läsare bort honom/henne direkt.

Gör antydningar

Antyd exempelvis att en person bär på en hemlighet. Detta kan göras med mordet att göra, men blir ändå ryfken. Vad berättar en liten del av sanningen.

Använd dig av cliffhangers

En cliffhanger är när man avslutar ett kapitel med ett spännande och betydelsefullt till exempel avslutar ett avsnitt som man får vänta till nästa avsnitt för att se om personen är mördaren.

PERSONBESKRIVNING

Det finns många sätt att beskriva en person! **Ålder**, **yrke**, **utseende**, **lukt**, **intressen**, **dialekt**, **gångstil**, etc. Men använd **inte alla samtidigt**! Tre-fyra detaljer räcker för att läsaren själv ska kunna skapa sig en bild av personen. Och för att göra karaktärerna trovärdiga och levande ska du fundera över hur varje person skulle reagera i olika situationer. **Lär känna** honom eller henne! Ett bra knep är att låtsas intervjua personen.

DIALOG

En bra dialog ska ge en tydlig bild av de inblandade personerna, samtidigt som den för handlingen framåt.

1. Tänk efter **hur karaktären pratar**. Hur hade han eller hon formulerat sig?
2. Skapa **dynamik** i texten genom att ibland börja ett stycke med en dialog. Istället för att skriva "Kalle Anka knackade på hemma hos Farmor och väntade på att hon skulle öppna ..." kan du kasta dig rakt in i dialogen och låta den berätta var han befinner sig, vem han träffar och varför han har kommit dit.
3. Försök att hitta **andra sätt** att visa vem det är som pratar än att hela tiden skriva "sa Kalle". Ofta är det inte ens nödvändigt att påpeka vem det är som talar.
4. Var **sparsam med adverb**. Exempel på när man använder adverb är: "viskade han svagt", "kvackade hon ilsket". Lita på att läsaren kan förstå det ändå.

Läs dialogen högt när du har skrivit den! Då känner du vad som fungerar.

MILJÖ

Välj en **miljö** du känner väl till. Jag brukar skriva om staden där jag växte upp, eftersom jag kan den utan och innan.

Vädret är en mäktig faktor för att skapa stämning. Exempelvis kan ett strilande, grått regn förmedla en tung, dyster stämning.

Använd alla fem **sinnena** i dina beskrivningar. Läsaren kan få lukta, höra, känna och smaka. "Luften förde med sig en metallisk smak mot tungan och näsan fylldes av en söttaktig, märklig doft."

Beskriv istället för att tala om vad läsaren ska uppleva. Istället för att tala om att det regnar, skriv att "stora blöta vattendroppar slog mot vindrutan och fick sikten att sakta försvinna".

RESEARCH

Hittills har vi ägnat oss åt sådant som har med själva skapandeprocessen att göra, sådant som du kan plocka fram ur den egna fantasin. Men för att skriva en deckare behöver du antagligen också göra research, det vill säga **ta reda på fakta** om t.ex. platser, yrken eller historiska skeenden.

Allt du skriver behöver inte vara sant – men trovärdigt. Använd i första hand all kunskap du redan har. Men när kunskapen tryter behöver du göra research.

Hur du gör research beror på vad du behöver veta. Du kommer antagligen ganska långt via sökning på internet och genom att läsa böcker. Men du kan också behöva intervjua någon eller besöka någon plats eller kanske studera människor i vissa yrken eller situationer.

HUVUDPERSON

Nu har vi bara den roligaste uppgiften kvar – att skapa en huvudperson! Fundera på om du vill ha en amatör eller en polis. Fördelen med en polis är att han eller hon på ett naturligt sätt kommer nära brottsutredningen, men med en amatör är det lättare att hitta en ny fräsch vinkel inom deckargenren.

Nu är det bara att sätta igång att skriva. Lycka till!

